

A tájvédelem néhány jogalkotási, illetve jogalkalmazási dilemmája

dr. Csepregi István

Mit vár el egy jogalkotó a jogi szabályozáshoz?

- - szabályozás tárgyát => ami a táj
- "A tájat különböző szaktudományok eltérő módon értelmezik, a tájon belül eltérő csoportosításokat alkalmaznak, tájtípusokat határoznak meg." (Csima Péter 1995.)
- Két (vagy több) értelemben használhatjuk, kultúrtáj, természeti táj, védett táj stb., de akkor a szabályozás is eltér.
- Kérdés tehát: önálló szabály, vagy beépülő szabály, vagy "amőba" szabályozás

- **- szabályozás célját** => védelem (de mit, kitől, milyen prioritások mellett)
- **- szabályozás elveit** => vannak-e önálló elvek, amelyek megkülönböztetik más határterületektől?
- **- szabályozás anyagi jogi rendelkezéseit** => lásd később (de előljáróban: megmondani kitől, mit várunk el)
- **- jogérvényesítés eljárási rendjét**
- **- szakmai, társadalmi, gazdasági konszenzust**

Történeti áttekintés

- A tájvédelem szabályozási "gazdája" alapvetően a természetvédelem.
- **Tájvédelmi cél:**
- "... a természeti táj védelmének célja, az emberiség kulturális tevékenységének olyan irányítása, hogy az ne zavarja meg a természet háztartásának a rendjét, hanem a természeti erők okszerű használása, a természet kultusza, a természeti táj védelme és gondozása mellett haladjon fejlődésének egészséges útján." (Kaán Károly, 1909.)

Néhány természetvédelmi jogszabály

- **1935. évi IV. tv. az erdőkről és a természetvédelemről**
 - 212. §
- "A természetvédelem tárgyai:
-**olyan tájrészek, sőt egész tájak is, amelyek tájképi szépségüknél vagy egyéb kedvező természeti tulajdonságaiknál fogva a természetélvezet (természetjárás, turistaság, kilátás és tartózkodás) vagy testedzés szempontjából különösen becsesek....**
- ... védelem alá vont tájék területe: tájvédelmi körzet.,,
- Kenyeres L.- ifj. Tildy Z., 1960. "**Első nemzeti parkunk: a Tihany**"
-
- **1961. évi 18. tvr. a természetvédelemről**

1976. évi II. törvény az emberi környezet védelméről

- "9. § (1) A Magyar Népköztársaságban az emberi környezet megóvása érdekében védelem alatt áll:
 - e) a táj,..."
 - "A táj védelme
- 33. § A táj védelme azokra a természeti tájakra, területekre és tárgyra terjed ki, amelyek megőrzése és fenntartása tudományos, kulturális vagy más közérdekből szükséges.
- 34. § A védelemben részesülő természeti tájat, területet és tárgyat óvni kell minden olyan hatástól, amely a fennmaradást veszélyezteti vagy sérti; védelmüket biztosítani kell a létesítmények elhelyezése során is.
- 35. § (1) Ha annak szükségessége és lehetősége fennáll, védetté kell nyilvánítani:
 - a) az olyan területeket, tájrészeket, amelyek tájképi jellegzetességük vagy kedvező természeti tulajdonságuk, vagy tudományos értékük miatt különösen jelentősek;
 - b) azokat a földtani alakulatokat (hegy, szikla, barlang stb.) és vizeket (forrás, vízesés, mocsár stb.), amelyek tudományos, környezeti jelentőségük, ritkaságuk vagy különlegességük miatt, illetőleg kulturális vagy más közérdekből szempontból értékesek.
- (2) A védetté nyilvánított területeket, tájrészeket természetvédelmi területként, tájvédelmi körzetként, illetőleg nemzeti parkként kell fenntartani.
- 36. § Nem szabad a védetté nyilvánított természeti tájat, területet, tárgyat elpusztítani, megromlani vagy jellegét megváltoztatni."

Természetvédelem vs. tájvédelem

- **1982. évi 4. tvr. a természetvédelemről** TK + anyagi jogi szabályok, de csak a VTT-re
-
- **1983-as általános tájvédelemről szóló MT rendelet tervezete**
- Indokolás, részlet:
- "... A nem természetvédelmi védettségű tájaknak a védelme jelenleg csupán a különböző gazdasági tevékenységeknek ágazati megközelítésén keresztül valósul meg."
- **Tervezet:** „Az általános tájvédelem célkitűzéseinek megalapozása érdekében tájvédelmi terveket kell készíteni.” (Országos Tájvédelmi Keretterv– Tájegységi Önálló Tájvédelmi Terv – Területrendezési Tájvédelmi Terv)
- Szakhatósági közreműködés (tájvédelmi szakhatóság)
- Tájvédelmi bírság
- Szervezeti szabályok (OKTH)
-
- Ez a fejlődési irány csak nem akart alább hagyni: "**általános tájvédelmi törvény**"
- "**Az általános tájvédelemmel kapcsolatba hozható jogszabályok korábban más jogterületek szabályai között elosztva jelentek meg és így nem tudták kifejtetni hatásukat.**" + deklaratív normák => a tájtervezés misztifikálása

Környezeti jogalkotás kora

- **1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól**
- A táj már nem környezeti elem!
- Természet és táj védelme önálló törvény
-
- **1996. évi LIII. évi törvény a természet védelméről**
- - Fogalom (vitatható)
- - A szabályozás hatálya: Tvt. 1. § a) pont, 3. § (1) bekezdés, 6-7. §-ok, (nem csak a VTT-re!!!)
- - Trichotómia: ökonómia, ökológia, esztétika
- - Egyedi tájérték
- - Keretszabályok
- - Szakhatósági közreműködés (kiüresedés!)

Mit vár el a jogalkalmazó?

- **1. Érthető és konkrét anyagi jogi jogszabályokat**
- Tájvédelmi kézikönyv:
- "Mezőgazdasági területen célszerű elősegíteni, hogy a telek nagysága az önfenntartó integrált gazdálkodói modellhez közelítsen."
- "Az útépitést követően a beruházótól elvárható a terület helyreállítása."
- Helyette: Érdemi tájvédelmi szabályokat az ágazati jogszabályokba (erdő, termőföld, építésügyi etc. törvényekbe), vagy a Tvt. alapján érdemi, anyagi jogi végrehajtási szabályt! De ne így!!!!
- **2. Az anyagi jogi normák nem válthatóak ki hatósági diszkrecionális döntésekkel**
- A diszkrecionális döntés sok esetben az alkotmányosság határát súrolja!
- Szín, héjalás, épület mérete, anyaga stb.

Mit vár el a jogalkalmazó?

- **3. Az egyéb anyagi jogi szabályokkal való összhang**
- A tájvédelem égisze alatt nem lehet más jogterület szabályozási/engedélyezési hatáskörét átvenni

- **4. A regionális szabályozás, illetve jogalkalmazás megteremtése**
- Jó kezdeményezés a regionális szabvány, de az nem normatív....
- Szabvány helyett normákat!

- **5. Kooperatív tájvédelmi hatóság**
- Elsődlegesen nem a kell-e, hanem a hogyan kérdésre kell választ adni.
- Ebben az ügyfeleket segíteni kölcsönös érdek.